

Wat en hoe

‘De overheid heeft haar kerntaak, het zeker stellen van de kwaliteit van het onderwijs, de afgelopen jaren ernstig verwaarloosd.’ De belangrijkste conclusie van de commissie-Dijsselbloem over de onderwijsvernieuwingen van de laatste twintig jaar laat niets aan duidelijkheid te wensen over. Volgens de commissie hebben de door de overheid ingevoerde vernieuwingen geleid tot grote onrust binnen het onderwijs en toenemende maatschappelijke zorg over de onderwijsresultaten. ‘De overheid heeft zich, soms tot in het klaslokaal, bemoeid met de didactiek en tegelijkertijd de invulling van de onderwijsdoelen in hoge mate aan anderen overgelaten.’

Behalve terugkijken op het verleden deed de commissie ook een aantal aanbevelingen voor de toekomst. De overheid zou zich alleen nog maar moeten bezighouden met *wat* er geleerd moet worden, de scholen met *het hoe*. Concreet zou dit betekenen dat de overheid aan de slag moet gaan met het ontwikkelen van leerstandaarden; door canonisering van de onderwijshoud moet weer voor elke betrokkene helder worden wat de leerlingen aan het einde van hun schoolperiode moeten kunnen en kennen. De invoering van meer verplichte toetsmomenten en een veranderende rol van de onderwijsinspectie zouden deze aanpak verder moeten ondersteunen. ‘Ten behoeve van de kwaliteitsbewaking en het tijdig onderkennen van achterstanden moet daarom (in het basisonderwijs) een begin- en eindtoets worden afgenomen’, aldus de commissie. ‘In het voortgezet onderwijs moet de verhouding tussen het schoolexamen en het eindexamen worden gewijzigd: beide moeten met voldoende resultaat worden afgelegd.’

De analyse van de commissie-Dijsselbloem is scherp en de voorgestelde veranderingen snijden hout. Toch ontbreekt in het rapport een cruciale factor: de rol van de scholen zelf – en dan in het bijzonder de rol van de schoolbesturen en -managers. De commissie beschrijft helder het politieke wanbeleid dat tot bijvoorbeeld de invoering van de basisvorming en de tweede fase heeft geleid, maar deze onderwijsveranderingen vonden allemaal plaats in de jaren negentig. In de afgelopen tien jaar is de overheidsrol in het onderwijs echter steeds kleiner geworden.

De huidige zorgelijke situatie in het onderwijs is niet meer alleen terug te voeren op de invoering van het

studiehuis, het vmbo en de basisvorming. Het nieuwe leren, competentiegericht leren en andere onverantwoorde experimenten op hele generaties leerlingen zijn niet zozeer door de overheid geïnstigeerd als wel door scholen zelf. Managers van hogescholen, roc’s en middelbare scholen hebben hun ego’s verbonden aan het ‘hippe’ nieuwe leren en zullen deze onderwijsvorm blijven propageren ondanks het gebrek aan draagvlak bij docenten en de aanbeveling van Dijsselbloem om vernieuwingen pas in te voeren nadat wetenschappelijk is vast komen te staan dat deze ook daadwerkelijk verbeteringen zijn.

Toch heeft de politiek zelf de kiem gelegd voor deze ontwikkeling. Sinds de deregulering en de fusieprikkels zijn scholen steeds groter en autonomer geworden. De overheid wilde iets van marktwerking terugzien in een sector die hier überhaupt niet geschikt voor is. Het gevolg: scholen fuseerden, schoolbestuurders creëerden organisaties met waterhoofden, het contact met de werkvloer ging verloren en extra investeringen van de overheid verdwenen op spaarrekeningen. Op dit moment hebben scholen in Nederland (van primair tot universitair onderwijs) een eigen vermogen van maar liefst 9,5 miljard euro en een gemiddelde solvabiliteit van 50%.

Het is dan ook teleurstellend te noemen dat de commissie-Dijsselbloem dit aspect van de onderwijsvernieuwingen links heeft laten liggen. Haar rapport is vernietigend over de bemoeienis van de politiek met het onderwijs. Tegelijkertijd lijkt het alsof Dijsselbloem zich niet heeft gerealiseerd dat de fouten die politici als Wallage en Netelenbos in de jaren negentig maakten, nu op grote schaal weer gemaakt worden, maar dan door schoolbesturen en managers. Het advies van de commissie om *het hoe* terug te geven aan de scholen zal dan ook leiden tot het verdere afglijden van het onderwijsniveau. *Het hoe* moet bepaald worden door docenten. Zij vormen immers nog de enige partij in het onderwijslandschap die zich op basis van in het verleden behaalde resultaten niet gediskwalificeerd heeft. ■

Johan Graus
Hoofdredacteur